

ERDÉSZETI ÉS GAZDÁSZATI LAPOK

a Magyar Erdész-Egylet

K Ö Z L Ö N Y E.

Ötödik évfolyam.

II. füzet.

Februarius 1866.

II.

Mily kilátásai lehetnek a magyar gazdának a közel jövőre ?

Hideghéthy Antaltól.

Az előbbi cikkben taglaltam az utóbbi három évnek nyomoruságos eredményeit a gazdára nézve, — megjeltem némely tanuságokat, melyek azokból a világforgalmi viszonyoknak jelen nagyszerű fejlődésében szükségképen következnek, és a gazdára nézve lényeges fontossággal bírnak. Érintettem az okát, miért hogy a gazdasági termékeknek általános olcsósága nálunk különösen pusztító veszélylyé alakult; és törekedtem világosan kimutatni, hogy ezen olcsóság főleg csak a gabonának rohamosan gyarapodott általános tultermelésében rejlik.

Igen természetes, hogy a gabonának, mint főtápszernek, csekély értéke, a hus, szesz s egyéb cikkeknek olcsóságát is maga után vonja. És midőn a gazdasági termékeknek így mérvü elértektelenedése bekövetkezett, a kedvezőbb időszakban felszökött költségek és terhek pedig azonképen fennmaradnak; szükségképen beáll azon krízis, melynek minden irányban ható következései, különösen egy ily kizárólagosan agriculturalis országban, mint a miénk, majdnem kiszámíthatlanok.

Sokkal inkább érezzük e súlyos következéseket, mintsem hogy annak részletezésébe kellene bocsátkoznom, a mi egyébiránt tárgyam fonalától is elvezetne.

Alig van iparos osztály, a mely annyi türelemmel bírna, mint a gazda. A változó időjáráshoz, fáradalmas munkához

szükségképen jobban hozzá szoktatva, mint mások, nagyobb békével is türi a mostoha időket, és elcsüggedés nélkül bizik a jövőben; hiszen megtanulta a vigasztalást, hogy nincs állandóság a nap alatt, és hogy még a Nil öntözte dús Egyiptomban is a symbolicus hét kövér és hét sovány tehén szerint, a bő és terméketlen esztendők váltakoztak, tudva van előtte.

Azonban a mezőgazdaság, már e természeténél fogva, éppen oly zaj nélkül, de határozottan mehet a romlásnak elébe, mint a jobblétnek; és a pénz-, bank-, gyár-, ipar- és kereskedelmi krisisekről számtalan iratok és vészkiáltások riasztgatják fel az országokat, míg egyszer, és akkor is csak jó későcskén, egy-egy értékesebb szózat emelkedik, mely a mezőgazdaságot súlyos helyzetének egész valójára figyelmeztetné.

Én magam is, ki azon nagy gazdaosztályhoz tartozom, kiket a gazdasági életnek minden küzdelmeiben részesít a sors, és kinek a rideg valóság sok irányban kopogtat naponkint az ajtaján, megvallom, rendesen erős hajlandósággal bírok arra, hogy a mutatkozó egy vagy más kedvezőbb körülmény észlelésével a jövő reménysugaránál felmelengessem jobbravaló kilátásaimat. Ez idő szerint azonban, midőn gazdasági érdekeink már is oly kérlelhetlen következetességgel haladnak azon mindinkább sülyesztő ösvényen, melyen egész vagyoni értékünk kockáztatik: hazafiui kötelességnek tartom, hogy gazdasági helyzetünk egész felismerésének tekintetéből a jövőnek — legalább a közel jövőnek — ködfátyolán átható kilátásainkat lehetőleg constatirozzuk.

Tartsuk mindenekelőtt szoros figyelembe azon kimutatott szempontot, hogy ez olesósági krízis főleg a tultermelésből ered. És szemben ezen általános tultermeléssel, mely minden tekintet nélkül egyes országok és vidékek termési sikerére vagy hiányára, a világpiaczon kérlelhetlenül szabályozza a termékek árát, s így illetőleg a mienket is; — leginkább csak a következő conjecturákban állapotlihatnak meg elmélkedéseink.

Lehető, hogy a világforgalomban lényeges tényezőkként szereplő államokban, a közel jövőben is egyes éveknek nagyobb mérvű terméketlensége következik be, és ennek kö-

vetkeztében a felhalmozódott termék készletek igénybe vétetvén, e keresettség azoknak árát is tetemesen javítandja. De ez oly esély, mely a mi rovásunkra is éppen úgy történhetik, mint másokéra, és semmi esetre sem olyan, a melyért az Istenhez esedezhetnénk.

Lehető volna továbbá, hogy valamely rázkódtató s nagyobb mérvű háborúk, a minő például a keleti volt a mult évtizedben, a gazdasági termékeknek s különösen a gabonának árát felszöktetné. De nem tekintvén azt, hogy erre az államok legnagyobb részét, az ő kisebb nagyobb kimerültségük vetemedni nem egy könnyen engedi, még ez esetben is igen valószínűleg többet veszthetnénk a vámon, mint a miennyit a réven nyertünk.

Ezen esélyek mindegyike egyébiránt, bármi tekintetben is, csak egy időre s valószínűleg csak rövid időre volna képes az olcsóságot megszüntetni, de állandóbb fordulat eszközésére nem alkalmas.

E felhozott lehetőségek, de nem valószínűségek ellenében, ha példát veszünk magunk helyzetéről, s figyelembe vonjuk azt, hogy mindazon törekvéseknek, melyek nálunk az egyéb industrialis terménycikkek — mint például dohány, kender, komló — művelésének terjesztésére az újabb időkben történtek, mily nehéz akadályokkal kell küzdeniök; de hogy még áthatoló sikerülésük esetében is mily aránytalanul csekély tér az, melyet az iparanyagoknak terjedelmes művelése is a gabona termeléstől el fog vonhatni.

Ha tudjuk, hogy nálunk is alig fog valaki találkozni, ki a gabona olcsósága miatt földjét parlagon hevertetni fogja, és meggondoljuk, hogy bizony a más államokbeli gazdák is ez általános tultermelés tekintetéből szorgalmukkal felhagyni nem fognak; sőt mivel biztosan várható, hogy valamint még nálunk is — habár csak kisebb mértékben — de különösen az új világrészekben, újabban is milliónyi holdak fognak még az eke alá behódolni.

Ha továbbá fontolóra vesszük ama kétségbe nem vonható körülményt, hogy a folytonosan terjeszkedő reál tudományok hatalma, az ő körébe eső és segédszárnyai alatt előre törekvő államokban, a meglevő gazdasági ipart s ezzel a termelést még tovább is határtalanul fokozni fogja.

Mindezen fontos körülményeket illő figyelembe véve, kilátásaink a közel jövőre igen összezsugorodnak, és mindinkább azon meggyőződést kelesztik és érlelik meg bennünk, hogy megtörténhetik ugyan, miképen a gabonaárak a fennlitett rendkívüli okoknál fogva, egyes rövid időközönként felszökkennek, de oly tartósan, mint a múlt évtizedben, vagy éppen állandóan magas gabonaárakra számot nem tarthatunk, és így a jelen olcsósági krisist reggeli vendégnek, fájdalom! nem tekinthetjük.

Kevés vigaszt nyújtó kilátás ez ugyan, tisztelt gazdátársaim! a melyre ez elmélnedések vezetnek. Nem is mondhatnám, hogy kellemes foglalkozás előtttem, ily figyelmeztetésekkel lépni a már ugy is annyira elsanyarodott gazdaközönség elé.

De ha már általában időszerű főfeladatunk, hogy helyzetünket helyesen felfogjuk, e feladat megoldásához csak ugy juthatunk el, ha helyzetünket mindenekelőtt annak részleteiben ismerjük fel; miután csak e részleteknek összeállításából épülhet fel az egészét átkaroló meggyőződésünk. Helyzetünknek lényegesebb részét pedig éppen mezőgazdaságunknak érdekei és jövődjé esélyei képezik, mint a melyben majdnem egész vagyoni állapotunknak, s ezzel szellemi fejlődhetésünknek is ugyszólván egyedüli alapját birjuk. El nem odázható szükség sürget tehát, hogy e jövődjé esélyeket az ő rideg valóságukban tekintsük, hogy így az elérhető eszközökről való gondoskodást is illő figyelmünk tárgyává tehesük.

Több mint valószínű, hogy gabonánkkal a sokadalom szülte olcsósággal fogunk szemben állani a világpiaczon még a közel jövődjében is. Hogy e concurrentiában illően küzdhesünk és megállhassunk, megkivántatik, hogy termékeinket, minőségükhöz aránylag, minél olcsóbban adhasuk; ehez pedig mindenekelőtt szükséges, hogy azokat minél olcsóbban természetessük is.

A tényezők, melyek bennünket erre leginkább képesíthetnének, eredetükre nézve főleg kétfélék, a mennyiben t. i. már természetüknél fogva államgazdasági közintézkedésektől függenek, vagy saját mezőgazdasági törekvéseink által érhetőek el.

E tényezőkről részletesebben egy más alkalommal szólnak.